

چالش های پیش روی ترکیه در پیوستن به اتحادیه اروپا

یکی از انگیزه‌های مهم ترکیه برای عضویت کامل در اتحادیه اروپا استفاده از امتیازات تجارت آزاد با کشورهای اروپایی و کاهش هزینه‌های بخش صادرات است. سران این اتحادیه از بسیاری جهت رویکرد مثبتی به ترکیه دارند اما هنوز هم خبری از مذاکرات جدی در مورد تکمیل عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا در میان نیست.

به گزارش آران نیوز به نقل از آن‌اج؛ در نشست اخیر سران اتحادیه اروپا در بروکسل، چند مسئله و محور مهم از سوی سران قاره سبز مورد بررسی قرار گرفت. مسائلی همچون روابط اروپا و روسیه، روند مهاجرت، پیامدهای اقتصادی شیوع گسترده ویروس کرونا و مباحث مرتبط با توافق اتحادیه گمرکی با ترکیه. پیش از برگزاری نشست مزبور، رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه و رهبر حزب عدالت و توسعه در تماس تلفنی با اورسلا وندرلاین رئیس کمیسیون اتحادیه اروپا، خواستار آن شده بود که اتحادیه اروپا نگاهی جدی به روند عضویت ترکیه داشته باشد. اما شواهد نشان می‌دهد که اروپایی‌ها فعلاً مسائل مهم تری دارند و علاوه بر این، میزان اختلاف نظر سیاسی و حقوقی آنان با ترکیه بسیار بیشتر از آن است که بتوان در کوتاه مدت به تکمیل روند عضویت و الحاق ترکیه به اتحادیه اروپا اندیشید. دیروز در نشست بروکسل و در سخنان چند تن از سران اتحادیه اروپا و به ویژه آنگلا مرکل صدراعظم آلمان، حسن نیت مشهودی نسبت به ترکیه وجود داشت. اما با این حال، شرایط فعلی به گونه‌ای است که باید گفت، سران اتحادیه اروپا از بسیاری جهت رویکرد مثبتی به ترکیه دارند اما هنوز هم خبری از مذاکرات جدی در مورد تکمیل عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا در میان نیست.

یک تفرقه مهم، یک نشانه معنی دار برای ترکیه

اختلاف نظر مشهود سران اتحادیه اروپا در مورد چند و چون موضع‌گیری در قبال روسیه، موضوع قابل‌کتمان نیست و دیروز به شکل آشکار این اختلاف برملا شد. ظاهراً مرکل و ماکرون، در مورد روسیه نگاه مصلحت‌اندیشانه‌ای دارند و توصیه کرده‌اند که دیدار مستقیم با ولادیمیر پوتین در دستور کار باشد. اما دیگر رهبران اتحادیه اروپا زیر بار نرفته و حاضر به پذیرش پیشنهاد فرانسه و آلمان برای برگزاری نشستی مشترک با حضور ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه نشدند. در نشست سران ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا که پنجشنبه ۲۴ ژوئن (سوم تیر) تا پاسی از شب ادامه داشت، برخی کشورها، موضع سفت و سختی در مورد پوتین گرفتند. لهستان و کشورهای حوزه بالتیک، پیشنهاد مرکل و ماکرون برای دیدار با پوتین را به مثابه ارسال سیگنال اشتباه تلقی کرده و اعلام کردند که این ایده را به مصلحت منافع اتحادیه اروپا نمی‌دانند.

طراح اصلی ایده دیدار با پوتین، شخص امانوئل ماکرون بود که از دیدار اخیر بایدن و پوتین در ژنو الهام گرفته بود. اما دیگر سران اروپایی معتقدند که روابط اروپا و روسیه با روابط آمریکا و روسیه قابل‌مقایسه نیست. البته پیش‌تر و در سال ۲۰۱۴ میلادی، نشست‌های مشترک سران اتحادیه اروپا با پوتین آخرین بار در ژانویه ۲۰۱۴ برگزار شد. اما پس از الحاق شبه جزیره کریمه اوکراین به دست روسیه و آغاز تحریم‌های غرب، آن نشست‌ها نیز پایان یافت. در طرح مرکل و ماکرون تأکید بر این است که اتحادیه اروپا باید در برخورد با مسکو ثابت قدم و متحد باشد، اما باید تلاش کند با کرملین در مورد موضوعات مورد علاقه دوجانبه مانند تغییرات آب و هوایی، بهداشت، توافق هسته‌ای با ایران و درگیری‌ها در سوریه و لیبی وارد گفتگو شود. سباستین کورتس، صدراعظم اتریش از موافقان بود اما هیتاناس نائوسا رئیس‌جمهور لیتوانی، مارک روت نخست‌وزیر هلند، آرتور کریشیانیس کارینش، نخست‌وزیر لتونی و رهبران دیگر، به خاطر مسائلی همچون اوکراین، بلاروس، حملات سایبری و اختلافات امنیتی در دریای بالتیک، دریای سیاه و بالکان، معتقد به اعمال فشار و افزایش تحریم علیه روسیه هستند و تحریم‌های جدی علیه بلاروس هم قطعی شد.

اختلاف نظر مهم سران اتحادیه اروپا در مورد روسیه از منظر منافع ترکیه و رابطه آنکارا با اتحادیه اروپا، دو واقعیت را نشان می‌دهد:

۱. توسعه روابط با یکی دو عضو قدرتمند اتحادیه اروپا و حتی جلب توجه سران کمیسیون، شورا و دیگر نهادهای اتحادیه به تنهایی برای ترکیه کافی نیست و با توجه به اهمیت حق وتوی همه اعضا، ترکیه باید در قبال همه اعضای اتحادیه اروپا رفتاری دوستانه در بر بگیرد.
۲. مسئله روسیه نه تنها برای آمریکا، برای روسیه نیز بسیار مهم است و ترکیه در این نقطه هم باید روابط خود با روسیه را به شکلی تنظیم کند که مورد انتقاد و اعتراض اتحادیه اروپا قرار نگیرد.

حرف حساب خانم صدراعظم

آنگلا مرکل صدراعظم آلمان در حال سپری کردن آخرین هفته‌های دوران اقتدار سیاسی است و با رفتن او، ترکیه سیاست‌مداری را از دست می‌دهد که در بزنگاه‌های تاریخی و سیاسی، هر بار به شکلی مصلحت‌اندیشانه و میانجی‌گرانه وارد میدان شده و باعث شده تا حدی زیادی از اعمال فشار بر ترکیه کاسته شود. آنگلا مرکل در نشست دیروز نیز در سخنرانی خود، رویکرد مثبتی به ترکیه داشت و اعلام کرد که ترکیه با پذیرایی از ۳ میلیون و هفتصد هزار نفر آواره سوری، کار بسیار بزرگی انجام داده و شایان حمایت‌ها و کمک‌های مالی و سیاسی ۳.۵ میلیارد یورویی اتحادیه اروپا است. مرکل معتقد است که باید در مورد مسئله مهاجرت و گمرک، با ترکیه گفتگو شود.

اتحادیه گمرکی

یکی از انگیزه‌های مهم ترکیه برای عضویت کامل در اتحادیه اروپا، استفاده از امتیازات تجارت آزاد با کشورهای اروپایی و کاهش هزینه‌های بخش صادرات است. به همین منظور، تاکنون مذاکراتی با ترکیه در مورد اتحادیه گمرکی اتحادیه اروپا صورت گرفته و امتیازاتی نسبی به ترکیه داده شده است. اما مقامات ترکیه معتقدند که توافق قبلی حالا ارزش مالی چندانی ندارد و نیازمند تجدیدنظر است. طرف اتحادیه اروپا اظهار داشت که مطالعات فنی در مورد مجوز کمیسیون اتحادیه اروپا برای به روزرسانی اتحادیه گمرکی آغاز شده است. همچنین انتظار می‌رود مذاکرات فنی

بین ترکیه و اتحادیه اروپا در مورد به روزرسانی، مجدداً آغاز شود. انتظار می رود بر اساس برنامه ریزی فعلی، نمایندگان دو طرف در نیمه اول ژوئیه در سطح مدیران کل دیدار کنند.

اتحادیه اروپا، ترکیه و شرق مدیترانه

یکی از ابعاد مهم گفتگوهای دیروز سران اتحادیه اروپا در بروکسل، پرداختن به وضعیت سیاسی شرق مدیترانه و کاهش تنش های ترکیه با بازیگران این حوزه بود. اگرچه سران اتحادیه اروپا، به طور آشکار، جانبداری خود را بیان نمی کنند اما تمام اظهارات غیرمستقیم آن ها، نشان دهنده این واقعیت است که نگاه همسانی به ترکیه، یونان و قبرس ندارند. چراکه از دید آن ها، قبرس و یونان همین حالا هم دو عضو رسمی اتحادیه و هر دو، مسیحی هستند. اما ترکیه کشور مسلمانی است که فقط در موقعیت نامزد عضویت قرار دارد و تا همین حالا هم، در حساس ترین حوزه اروپایی شرق مدیترانه یعنی در قبرس، به شکل جدی مداخله و قدرت نمایی کرده است. در مواضع سران اتحادیه اروپا در این پرونده، چند پیام روشن بیان شده که هیچ کدام از آن ها برای مقامات آنکارا، خوشایند نیست:

۱. اتحادیه اروپا از کاهش تنش در شرق مدیترانه خشنود است اما در عین حال، هیچ پیشنهاد، ایده و تلاشی برای رسیدن به راه حل نهایی ندارد و فقط می خواهد تنش بین یونان، ترکیه و قبرس، فریز شود.
۲. اتحادیه اروپا، از رفتار دولت اردوغان در مورد قبرس نگران است و برخلاف خواست ترکیه، به طور روشن، راهکار تأسیس دو دولت در جزیره قبرس را غیرقابل قبول خوانده است.
۳. اتحادیه اروپا، اقدام ترکیه و قبرس ترک در مورد بازگشایی قبرس متروکه را، نگران کننده وصف کرده است.

در پایان باید گفت، اختلافات ترکیه با اتحادیه اروپا در حوزه های مهمی همچون معیارها و استانداردهای سیاسی، دموکراسی و حقوق بشر و همچنین نگرش متفاوت در حوزه شرق مدیترانه، یونان و قبرس، بسیار مهم تر و حیاتی تر از آن است که با مذاکرات مقطعی، بشود قدم در مسیر آن نهاد. در نتیجه قطعاً دولتمردان آنکارا هم پی به این واقعیت برده اند که رابطه بین ترکیه و اتحادیه اروپا، صرفاً در سطح حفظ همکاری های اقتصادی و تجاری (بدون امتیازات و تسهیلات تعرفه ای ویژه اعضا) و برخی همکاری های سیاسی است. در نتیجه در میان مدت، امیدی در مورد عضویت کامل ترکیه در اتحادیه اروپا وجود ندارد.